

LÄNGE LEVE KUNGEN

1964 chock-knockade han Sonny Liston och blev världsmästare för första gången. 40 år senare är legenden om tidernas främste idrottsman större än någonsin. Café kan som enda svenska tidning publicera en unik bildserie ur den exklusiva hyllningsboken *GOAT – A tribute to Muhammad Ali*. Text **Jan Gradvall**

– När vi gjorde vår första megabok, *Sumo*, med fotografier av Helmut Newton, tyckte resten av bokbranschen att vi var vansinniga. I dag är den boken slutsåld.

GOAT har kostat 10 miljoner euro att producera. Arbetet med boken har pågått i fyra år. Över 100 personer har varit inblandade i produktionen. Att det blev en bok om just Ali var ett självklart val.

– När vi gjorde research märkte vi snart att det inte finns någon större, säger Ovais Naqvi. Det finns andra profiler som är stora inom sportvärlden, men Ali är den ende som är lika stor inom alla områden. Ingen är i närheten av hans karisma och utstrålning. Ingen annan har en lika fascinerande historia.

CASSIUS CLAY FÖDDES den 17 januari 1942 i Louisville. Alla andra amerikanska tungviktsstjärnor, från Sonny Liston, Joe Frazier och George Foreman och fram till Mike Tyson, har växt upp i fattigast tänkbara familjer med massor av syskon och en far som antingen var arbetslös eller frånvarande.

Muhammad Ali är jämfört med dem uppväxt i medelklass – eller åtminstone svart medelklass. Hans familj hade inga pengar, men han växte upp i ett hem med mat på bordet och med två föräldrar som tog hand om sina barn. Hans enda syskon var den två år yngre lillebrodern Rudolph.

Kanske är det den trygga bakgrunden som gjort att Ali kunnat undvika många av de fallgropar som alltid lurar för boxare. Ali var till exempel den första tungviktsmästare som inte hamnade i händerna på maffian.

Lille Cassius särskilde sig direkt från andra pojkar. Inte för sitt sätt att slåss, utan för sitt sätt att prata.

I boken *King of the world* av David Remnick berättar hans far, Cassius Clay Sr: "Han älskade att prata. När jag kom hem kunde det var 50 pojkar på vår veranda – det här var när han var åtta år – och han höll hov för allihop. I ett helt kvarter fullt av pojkar var det han som stod för allt snackande."

Cassius Clay presenterade sig för världen som boxare vid os i Rom 1960. Efter att lätt ha klarat sig genom de tre första omgångarna i lätt tungvikt mötte han i finalen en stabbig polsk kaféinnehavare vid namn Zbigniew Pietrzykowski.

Efter en första klumpig rond, då os-guldet lika gärna kunde ha hamnat i Warszawa, kom Cassius in i matchen. När matchen var över var hans vita satinshorts rödfärgade av blod. Inte av Clays eger, utan av polackens.

Enligt en myt som spreds i *The greatest*, en bästsäljande biografi skriven av en Nation Of Islam-anhängare, slängde Ali bort sin olympiska guldmedalj i protest mot det vita samhället. Äcklad över att först ha blivit nekad inträde på en restaurang, därefter trakasserad av ett vitt motorcykelgäng, rev han av sig medaljen och slängde den i Ohiofloden.

Den inte lika ärofyllda sanningen är att

han älskade sin medalj, men under åren råkade slarva bort den. Löparstjärnan Wilma Rudolph, som tävlade för USA i samma OS, säger i biografien *King of the world*:

"Jag kan fortfarande se honom strutta runt olympiabyn med sin guldmedalj runt halsen. Han sov med den. Han gick till cafeteria med den. Han tog aldrig av sig den. Ingen värdade sin medalj som han."

I Sverige hette det länge att idrott och politik inte hör ihop. När den svenska friidrottsbasen Matts Carlgen under massakern i os i München – där israeliska idrottare kidnappades och avrättades av arabiska terrorister – fick frågan om sin reaktion svarade han:

– Ja, hittills har det ju inte varit särskilt bra för oss här nere, fränsett Ricky, men det är

VETERANENS HISTORIA

"Pocketversionen blir inte större än en mikrovågsugn." Ali och Benedikt Taschen visar upp *GOAT* i Frankfurt 2003. Boken innehåller över 3 000 fotografier, 600 000 ord och väger 34 kilo.

ju inte slut än, och vi ska ha stafetter och vi har kört stafettövningar här i dag och det har gått ganska bra.

FÖR ALI HÖRDE idrott och

politik inte bara ihop – det var samma sak. Alis resning som boxare sammanfaller med den amerikanska medborgarrättsrörelsen. Det var som om de sporrade varandra.

Muhammad Alis styrka i och utanför ringen var en okontrollerbar och farlig kraft i USA. Ali blev uttagen till militärtjänst och skulle skickas till Vietnam, något som aldrig skulle ha drabbat en vit världsmästare.

När Ali vägrade frångöt han 1967 sitt världsmästarbälte i boxning. Titeln gick i stället till medelmåttan Jimmy Ellis, som snabbt förlorade den till Joe Frazier.

Efter ett misslyckat försök att återta VM-titeln mot Frazier 1971 återtog en nederlagsstoppad Ali till slut sin titel 1974 genom en ny sensationell seger – denna gång mot George Foreman.

Ali dominerade sedan tungviktsboxningen fram till 1978, då han oväntat förlorade mot Leon Spinks. Ali återtog dock titeln samma år och blev därmed den ende i historien som suttit på tungviktstronen tre gånger.

1979 drog han sig tillbaka. Där borde också en fantastisk boxningskarriär ha slutat.

” Pelé och Maradona var också lika stora i u-länderna som i väst, men de hade inte Alis inflytande utanför idrotten. ”

Suget efter uppmärksamhet och pengar ledde dock till att han övertalades till en comeback 1980. Resultatet: en fönedrande förlust mot Larry Holmes, en ovärdig och bitter sista match. Kort därefter kom beskedet att Ali drabbats av Parkinsons, en sjukdom han gått många ronder mot sedan dess.

Ingen idrottares karriär är så väl dokumenterad som Alis. Det finns hundratals biografier. Inom amerikansk journalistik går Ali som en röd tråd. Alla legendariska journalister – Jimmy Cannon, Gay Talese, George Plimpton, Norman Mailer – har skrivit lysande texter om Ali. De två sistnämnda är också intervjuade i dokumentärfilmen *When we were kings*. Hyr den i stället för Michael Manns förvånansvärt bleka spelfilm *Ali* med Will Smith i huvudrollen

Den enda vinkel om Ali som ingen uppmärksammat är att han också var den första idrottspsykologen. I dag talar alla om vikten av mental träning – ”att springa loppet i huvudet” – men Ali använde målbilder redan 1964.

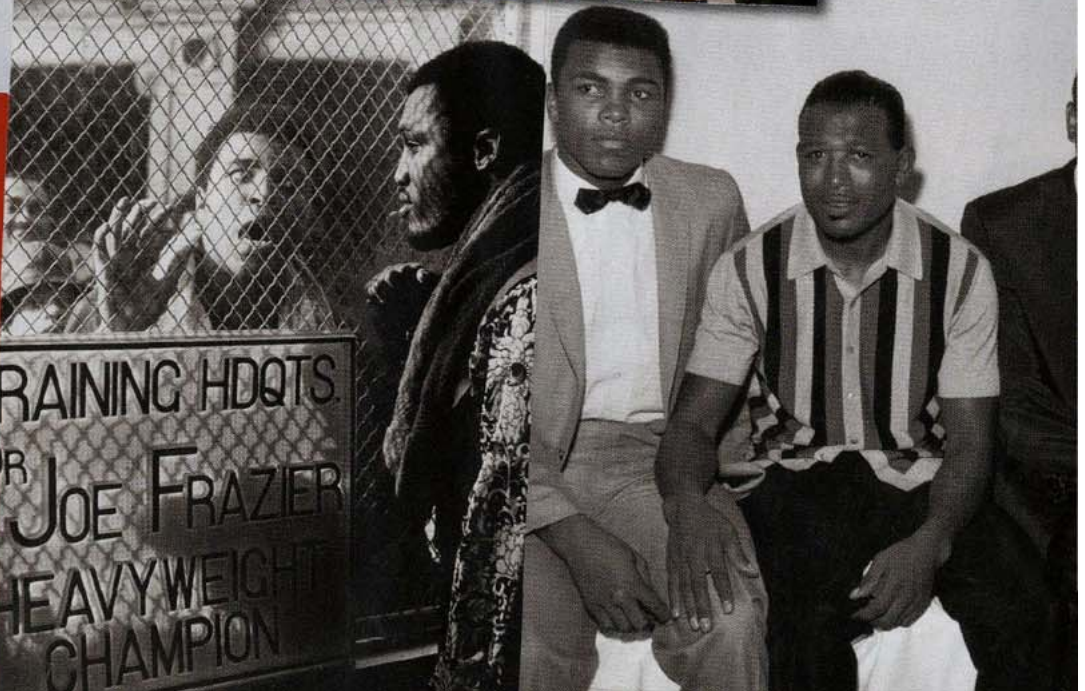
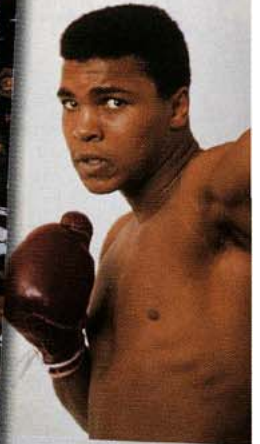
Hans omöjliga seger över Liston var lika mycket en psykologisk seger som en fysisk. När Liston landade i Miami inför matchen mötte Ali vid planet. Han skrek: "Big ugly bear! I'm gonna whup you right now!" Ali fortsatte sedan att följa efter en allmer irriterad Liston så fort han visade sig offentligt.

Floyd Patterson, en annan tungviktsmästare, säger i David Remnicks bok att det tog honom många år att förstå vad Ali egentligen höll på med:

"I never liked all his bragging. It took me a long time to understand who Clay was talking to."

Till slut förstod han:

"Clay was talking to Clay." ☺

KONTROVERSIELL IKON

Ali skydde aldrig konflikter, varken med motståndare eller myndigheter.

ÖVERSTA RADEN

Bild 1: Ali spexar med nunnor på Nazareth College i Louisville. Bild 2: Ali med Benedikt Taschen (grundare av bokförlaget Taschen, som ger ut hyllningsvolymen GOAT) i Los Angeles 2003.

MITTEN

Bild 1: Omdiskuterad omslagsbild på tidningen Esquire 1968, avsedd att skildra hur Ali offrade sin mästarstitel och sin ekonomiska trygghet genom att vägra åka till Vietnam. Fotografen var inspirerad av målningen *The Martyrdom of St. Sebastian*. Bild 2: Utmanaren Cleveland Williams har precis fått smaka på Alis klassiska vänsterkrok i Houston 1966. Bild 3: Ali fotad av Phillippe Halsman 1963.

LANGST NER

Bild 1: Ali slänger kufft med dåvarande mästaren Joe Frazier 1970. Bild 2: Ali med sina barndomsidoler Sugar Ray Robinson och Joe Louis.